

DİN VE HAYAT

TDV-İSTANBUL MÜFTÜLÜĞÜ DERGİSİ

TÜRKİYE DİYANET VAKFI
İSTANBUL ŞUBESİ ADINA
İMTİYAZ SAHİBİ VE YAYIN
YÖNETMENİ (SORUMLU)
Prof. Dr. Hasan Kâmil YILMAZ

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ ve
YAYIN KOORDİNATÖRÜ
Ömer ERDEN

EDİTÖR
Kâmil BÜYÜKER
kamilbuyuker@gmail.com
dergi@istanbulmuftulugu.gov.tr

YAYIN KURULU
Fatma BAYRAM
F. Hilâl FERİŞATOĞLU
Fulya İBANOĞLU
Halime YILDIZ
Mehmet YÜKSEL
Meral GÜNEL
Sümeysa SAV

TASHİH
F. Hilâl FERİŞATOĞLU

GRAFİK-TASARIM
Çelebi ŞENEL

WEB
istanbulmuftulugu.gov.tr

MALİ İŞLER SORUMLUSU
M. Fatih SÖNMEZ
TDV İstanbul Şubesi
Ankara Temsilcisi
Ömer Can ÖZDEMİR
Diyanet İşleri Başkanlığı
0 312 295 61 40

BASIM YERİ ve TARİHİ
TDV Yay. Matbaası
Serhat Mah. 1256. Sokak No: 11
Ostim-Yenimahalle/ANKARA
Tel: 0312 354 91 31

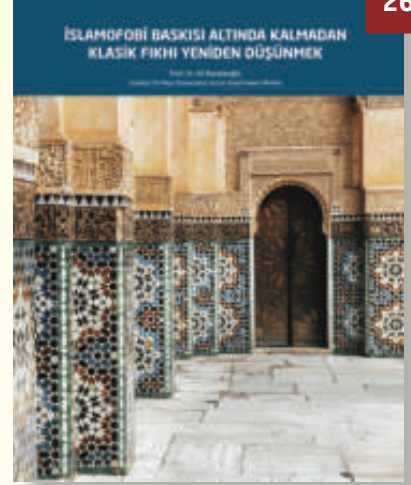
Basım Tarihi: Haziran 2019

İDARE YERİ
İstanbul Müftülüğü Ek Binası
Molla Fenari Mah. Vezirhan Cad.
Çemberlitaş-Fatih/İSTANBUL
0212 526 16 80
0505 314 69 78

YAYIN TÜRÜ
Yerel-Süreli

Yayınlanan yazıların hukuki-bilimsel
sorumluluğu yazarlara aittir.Kaynak
gösterilmeden alıntı yapılamaz.

ÜCRETSİZDİR

AMERİKA'DA İSLAMOFOBİNİN YÜKSELİŞİ VE İÇSELLEŞTİRİLMESİ

Dr. Yaşar ÇOLAK

İbn Haldun Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslâm Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı

İslamofobi, irrasyonel ve yapay bir nefret ve İslâm korkusu temelinde müslüman aleyhtarlığı ve ayırmacılığını karşılamak üzere kullanılan bir terimdir. Bu yönüyle müslümanları eleştirmekten çok farklı bir olgudur. Bu ayırımı dikkate almayanlar, müslümanların tarihsel tecrübesi veya çağdaş müslümanlar hakkındaki her eleştiriye, faydalı olup olmadığına bakmaksızın, İslamofobik çerçeveye yerleştirme eğilimi sergilemektedirler. Bunun İslamofobi ile mücadele stratejisini olumsuz etkilediğini tahmin etmek zor olmasa gerektir. Kabul etmek gerekir ki Batı'da yerleşme ve yerlileşme sürecindeki müslümanların

sosyal, siyasal ve kültürel hayatlarıyla ilgili gerek akademide gerekse basında pek çok eleştiri dillendirilmektedir. Sağduyulu kesimlerce yapılan yapıcı eleştirilere duygusal davranmak veya hepsini İslamofobi sepetinin içine atmak ne yazık ki yerlileşme süreçlerine yardımcı olmamaktadır.

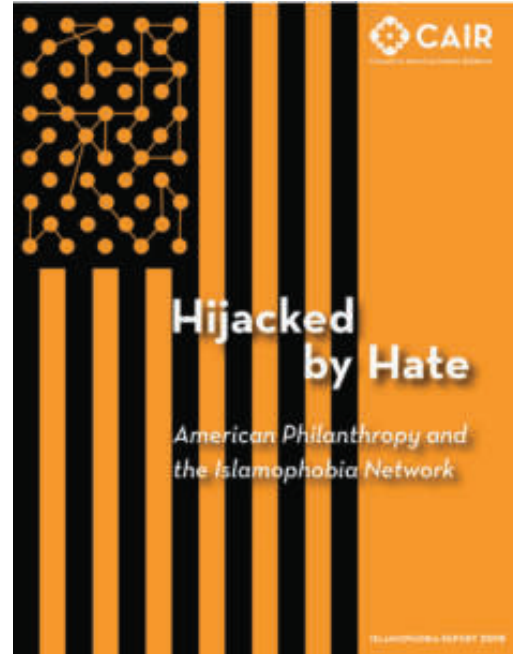
İslamofobik gelişmelere bakacak olursak, Amerika Birleşik Devletleri'nde İslamofobi kuvveden fiile geçerek her geçen gün artan fiziksel şiddet eylemleri ile 7 milyonluk müslüman nüfusun huzurunu ve barışını tehdit eden bir güvenlik problemine dönüşmüş

vaziyettedir. Ne acıdır ki müslümanlar camilerde güvenlik güçlerin nezaretinde namaz kılar hale gelmişlerdir. (Resim 1, 2) İslâm nefretini körükleyen bu olaylar neden bu kadar çoğalmıştır? Herkesin il bakışta vardığı sonuç, İslamofobinin 11 Eylül saldırılarıyla ivme kazandığıdır. Ne var ki saha araştırmaları herkesin doğru zannettiği bu tespiti doğrulamamaktadır. Evet, 11 Eylül saldırıları toplumun tüm katmanlarında büyük bir nefret ve infiale sebep olmuştur ama buradan hareketle İslâm veya müslüman aleyhtarlığı geniş toplumda zirve yapmıştır denilemez. Bilakis bu dönemde İslâm'a ilgi artmış, yayınlar çoğalmış, her şeyden de önemlisi Kur'an mealleri bestseller kitap haline gelmiştir. Araştırmalar ilginç bir şekilde müslüman karşıtlığının başkanlık seçimi dönemlerinde veya önemli işgal kararlarının arifesinde zirve yaptığına işaret etmektedir. İslamofobinin bu dönemlerde kamuoyunu manipüle aracı olarak kullanıldığı, İslâm dünyasında yahut Amerika'da müslümanlarla ilgili uygulamaya konulacak siyasi veya askerî kararlara meşruiyet sağlama amacını taşıdığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, müslümanlar hakkında oluşturulmaya çalışılan ön yargılar ve yayılmaya çalışılan korkular sloganlaştırılarak Cumhuriyetçi Başkan Donald Trump gibi

politikacılar tarafından birtuviye beslense de İslamofobik olaylar Amerika Birleşik Devletleri'ni kuran değerleri özümsemiş Amerikan toplumunun kahir ekseriyeti tarafından desteklenmemektedir. Bu da araştırmaların ortaya çıkardığı teselli verici tek gerçektir. Ancak yahudi lobileri, radikal siyonistler, Ermeni lobileri, yerliciler, ırkçılar, hıristiyan kökten dincilere (evanjelikler) ait dernek ve vakıflardan yüksek miktarlarda maddî kaynaklar temin eden azınlık bir grup, İslamofobiyi yaygın tabiriyle endüstrileştirmek için çok yönlü çalışmaktadır. Ameri-

kan İslâm İlişkileri Konseyi (CAIR) bir hafta önce yayınladığı "Hijacked by Hate: American Philanthropy and the Islamophobia Network" başlıklı raporda, kendilerini kamufle eden bağışçıların filantropik grupları

istismar ederek müslüman karşıtı nefret gruplarına milyonları nasıl kanalize ettiklerini örnekleriyle deşifre etmiştir. (Resim 3)

Bilhassa Amerika bağlamında İslamofobiden bahsederken, derin ve tarihi bir ırkçı geçmişe ve göçmen karşıtlığına sahip bir ülkeden bahsettiğimiz için çok katmanlı değerlendirmelere ihtiyaç duyulmaktadır. Şöyle ki, sokakta saldırıya uğrayan müslüman siyahî bir kadına düzenlenen bir saldırının arkasında İslâm karşıtı popüler söylemler kadar Amerikan toplumunda halen yerleşik olan ırkçı duyguların olabileceğini söylemek mümkündür. Dolayısıyla Amerikalı müslümanların kurduğu bireysel hak ve özgürlüklere yoğunlaşan kurumlar sözünü ettiğimiz çok katmanlı değerlendirmeleri yapmakta gerekli titizliği gösteremediklerinden, bir taraftan, İslamofobiyle mücadelenin ciddiyetine zarar vermekte, diğer taraftan müslüman bireylerde kurban psikolojisinin ve söyleminin kemikleşmesine yol açmaktadır. Bu bir anlamda kaçınılmaz olsa da kurban psikolojisinin uzun vadede âdiyet ve sağlıklı işlev gösterme noktasında ciddi sorunları beraberinde getireceğini tahmin etmek zor olmasa gerekir.

Amerikan İslâm İlişkileri Konseyi (CAIR), Köprü İnisiyatifi (Bridge Initiative), Kuzey Amerika İslâm Toplumu (ISNA), Birleşik Devletler Müslüman Organizasyonlar Konseyi (USCMO), Kuzey Amerika İslâm Halkası (ICNA), Müslüman Amerikan Derneği (MAS), Müslüman Kamu İşleri Konseyi (MPAC), Sosyal Politikalar ve Anlayış Enstitüsü (ISPU) gibi kuruluşlar İslamofobi sorunuyla etkin mücadele stratejisi geliştirmek için kayda değer çabalar sarf etmektedirler. Söz konusu kuruluşların 2017 Ocak sonrasının siyasî krizleri ve artan İslamofobi dalgası ile karşı karşıya kalan müslümanların, âdiyet ve kenetlenme, kurumsallaşma ve profesyonelleşme süreçlerinin hız kazanması, ayrıca kendileri dışındaki sivil toplumun kendi yanlarında yer alarak ayrımcılığa karşı müştereken muhalefet etmelerini sağlamada çok olumlu katkılarından söz etmek mümkün. Bu kuruluşlar son yıllarda İslamofobiyi daha yapısal ve köklü, ırkçılık gibi dini olmayan alanlarda da kendini gösteren bir

sorun olarak görme ve bu konuda farklı kesimlerle iş birliği yapma anlayışına evrilmişlerdir. Bu bakış açısı birazdan sözünü edeceğim tehlikeyle mücadele açısından da çok önem arz etmektedir.

İslamofobik Ön Yargıların İçselleştirilmesi

Yapılan araştırmalar İslamofobik ön yargı ve klişelerin Amerika'daki müslüman gençler arasında önemli oranda içselleştirildiğini işaret etmektedir. İslamofobinin içselleştirilmesi demek, İslamofobinin hedef aldığı insanların, kendi niyetleri dışında, baskı ve ikna edilme ile dinleri olan müslümanlık hakkındaki basmakalıp eşleştirmeleri, klişeleri, şablonları, ön yargıları kabul etmeleridir. Bu müslüman bireylere ve mabetlere yönelik fiilî saldırılar kadar, belki daha da endişe verici bir gelişmedir. Maalesef müslüman gençler zaman zaman toplumsal kabul mekanizmalarının bir gereği olarak içinde yaşadıkları topluma uyum sağlamak amacıyla yahut yargılanmaktan, alay edilmekten, dışlanıp yalnız kalmaktan çekindikleri için kendilerine

Islamophobia Studies Journal Volume 4 Issue 1, Spring 2017 December 9, 2016

Internalized Islamophobia: Exploring the Faith and Identity Crisis of American Muslim youth

FOURTH INTERNATIONAL ISLAMOPHOBIA CONFERENCE,
PARIS, FRANCE
Contending Epistemologies: Euro-Centrism, Knowledge Production and Islamophobia
Imam Omar Suleiman

ISLAM has a centuries long tradition of inspiring its adherents to contribute to humanity based on conviction in its tenets. Previous generations of Muslims were on the forefront of contributing to medicine, philosophy, architecture, and governance among other areas. With the rise of Islamophobia, Islam has been cast as irrational, incompatible with modern civilization, and inherently violent. This has put Western Muslims in a defensive position in which they constantly have to justify their convictions, and fight off the doubts and insecurities that arise in such a climate. One of the most understudied and underestimated impacts of Islamophobia is the ingestion of problematic notions about the religion by Muslims themselves, particularly those of the younger generation who are experiencing multiple attacks against their faith. This paper documents the harmful effects of Islamophobic rhetoric on the religious identity and perceptions of Muslim youth in an urban American setting. Using qualitative interviews and expert analysis, it also explores solutions for how to counter Islamophobic narratives.

Research participants

In depth interviews were conducted with 30 young American Muslims: 19 girls and 11 boys, for this research. Fifteen of the girls reported wearing hijab regularly. All of them were born citizens; 24 were children of immigrants, most of whom were eventually naturalized. The ages of the interviewees ranged from 16-20. All of them live in United States. Of the 30, 21 of them either attended, or are currently attending, public or private schools that did not identify as Islamic schools. Twenty-six of them described themselves as regular Mosque-goers.

Instrumentation

The interviewees were asked a series of questions about whether they had experienced Islamophobia, and if they had how they were coping with it. This led to other questions about their identity struggles, their perceptions of religion, and other relevant personal, family, and community experiences. Of the interviews 26 were conducted by phone, and 4 in person.

1

American Muslim Poll 2018: Pride and Prejudice

Featuring the First-Ever National
American Islamophobia Index

ISPU's annual poll charts the attitudes and policy preferences that animated the last tumultuous year in America, lays the groundwork for tracking key shifts in the future, and offers the public, policymakers, and researchers rare depth and breadth of analysis. New this year: Created in partnership with Georgetown University's Bridge Initiative, the Islamophobia Index is a scale that measures anti-Muslim prejudice in America.

empose edilen İslamofobik klişeleri bilinçli veya bilinçsiz içselleştirebilmektedirler.

Amerika'da İslam toplumuyla ilgili çok yönlü araştırmalar yapmak ve sonuçlarını en etkin vasıtalarla toplumla paylaşmak amacıyla kurulmuş olan Yaqeen İslâm Araştırmaları Enstitüsü'nün 2016 yılında gerçekleştirdiği "Internalized Islamophobia: Exploring the Faith and Identity Crisis of American Muslim youth/İslâmofobinin İçselleştirilmesi: Amerikan Müslüman Gençliğin İnanç ve Kimlik Krizini Anlamak" (Resim 4) başlıklı bir araştırma, hâkim toplumun herhangi bir etnik grup hakkında ürettiği basmakalıp düşüncelerin bilinçaltına yerleşerek kabul gördüğünü ortaya koymuştur. İnternette ulaşılabilen bu rapor, İslamofobik söylemlerin müslüman gençlerin dinî kimlik ve algıları üzerindeki etkilerini belgeler mahiyettedir. Araştırmaya katılan her üç çocuktan birinin başkalarına müslüman olduklarını söylemek istemediğini dile getirmiştir.

2018 yılında Sosyal Politikalar ve Anlayış Enstitüsü (ISPU) tarafından Amerika Birleşik Devletleri'nde yayınlanan farklı bir rapor, müslüman aleyhtarı

söylemlerin artmasına paralel bazı müslümanların kendileri ile ilgili sorunlu klişeleri içselleştirip kabul ettiklerini teyit etmiştir. 2482 kişiyle ulusal ölçekte gerçekleştirilen "American Muslim Poll: 2018: Pride and Prejudice Featuring the First Ever National American Islamophobia Index" (Resim 5) başlıklı araştırmada, katılan müslümanların %30'unun mensup oldukları toplumun "Diğerlerine göre olumsuz davranışa daha eğilimlidirler." yargısına katıldıkları görülmüştür. Bu oran yahudilerde yüzde 13, katoliklerde ise yüzde 12 seviyelerindedir. Keza bu çalışma, müslümanların ve yahudilerin, sırasıyla yüzde 62 ve 59 gibi yüksek oranlarda kendi inançlarına mensup üyeler tarafından işlenen şiddetten utanç hissettiklerini de göstermiştir. ISPU'nun çalışmasında daha da çarpıcı tespitler söz konusudur. Mesela Başkan Donald Trump'ın geçtiğimiz yıllarda uygulamaya koymak için yoğun çaba sarf ettiği seyahat yasaklarına müslümanlardan destek verenlerin oranının yüzde 16 seviyelerinde olduğu, ibadet yerlerinin gözetim

American Muslim Poll 2019: Predicting and Preventing Islamophobia

Featuring an Updated National American
Islamophobia Index

Candlelight walk protesting the Muslim Ban in Washington, D.C.

ISPU's fourth annual poll informs national conversations with the voices of everyday Americans. Researchers, policymakers, and the public have access to key insights and analysis into the attitudes and policy preferences of American Muslims, Jews, Catholics, Protestants, white Evangelicals, the non-affiliated, and the general public. For the second year, in partnership with Georgetown University's The Bridge Initiative, we track the National American Islamophobia Index, measuring how much the public endorses anti-Muslim tropes. New this year: Our researchers examine protective factors against Islamophobia, as well as data-driven recommendations for those working to elevate American Muslim civic engagement and for those combating anti-Muslim bigotry.

altında tutulmasına karşı çıkanların yüzde 75 oranında kaldığı, bunun herhangi bir dine inanmayanların oranından daha düşük seviyede olduğu görülmüştür. Bu bulgular aynı kuruluşun 2019 yılında tekrar ettiği “Predicting and Preventing Islamophobia” başlıklı araştırmasında teyit edilmiştir. (Resim 6)

Obama döneminde müslümanlarla ilgili konularda danışmanlık yapmış bulunan ISPU araştırma kurumunun başkanı Dalia Mogahed’in bu bulguya dair yorumu şöyledir: “Bu çalışmada elde edilen en önemli ve şaşırtıcı bulgulardan biri, müslümanların kendi toplumlarına yönelik negatif kalıpları içselleştirme dereceleri- dir. Bu, gün geçtikçe müslümanları olumsuz takdim eden medya ve politik söylemlerin ne kadar etkili olduğunu da göstermektedir. Medyanın oluşturmak istediği negatif algıya yönelik müslümanların kendi bağışıklık sistemlerini henüz üretemediklerini göstermektedir.”

İçselleştirilmiş İslamofobinin ölçülmesi bağlamında sözünü ettiğimiz araştırma çok stratejiktir. Ne yazık ki bu bulgu 1940’lı yıllarda Amerika’daki ırkçı ayırıcılığın siyahî çocuklar üzerindeki etkilerini ölçmek yapılan oyuncak bebek testinin ortaya çıkarıldığı sonuçları doğrulamaktadır. Kenneth Clark ve eşi Mamie Phipps Clark tarafından yapılan bu testte yaşları üç ve yedi arasında değişen çocuklara beyazdan koyu kahverengiye değişen renklerde birbirinin aynısı dört bebek gösterilir ve en iyi bebeğin hangisi olduğu sorusu yöneltilir. Siyah tenli olduğunun bilincinde olan çocuklar en iyi bebeğin beyaz bebekler olduğunu belirtir. Clark çifti bu deneyden, bireylerin toplumun negatif kalıplarını zamanla içselleştirdikleri şeklinde bir sonuca ulaşır. Güncel İslamofobi araştırmaları da buna benzer sonuçlara işaret etmektedir. Bunca yaşanmışlıklara rağmen hâlâ toplumun bir kesimi üzerinde negatif duyguların

içselleştirilmeye çalışıldığı bir dünyada yaşamak ne acı vericidir!

Uzmanlar müslümanların ana akım medyadaki orantısız bir şekilde olumsuz yer alması kendi toplumlarıyla ilgili empoze edilen negatif kalıpları içselleştirmede en önemli etken olduğunu ileri sürmektedirler. Gerçekten de şiddete başvurmakla suçlanan müslümanlarla ilgili haberler Amerikan ana akım medyada müslüman olmayan şiddet taraflarına nispetle yedi kat daha fazla yer almaktadır. Orantısız olarak medyada yer alan müslümanlar bu tür medya haberlerine ister istemez çok fazla dikkat kesilmektedirler. Medyanın İslâm hakkında sürekli olarak yaptığı yanlış eşleştirmeler, özellikle müslümanları şiddetin

sorumlusu gibi göstermesi, içselleştirilmiş ırkçılık örneğinde olduğu gibi, başkalarının kendilerine karşı tutumlarını, inançlarını ya da düşüncelerini benimseme-lerinde etkili olmaktadır. Bu sebeple Dalia Mücahid’in çok yerinde tespitiyle, İslamofobik çevrelerin asıl hedefi hâkim toplumun gayrimüslim mensupları değil, müslümanların bizzat kendisidir.

Sonuç

Müslümanlar kurban söylemi ve hissiyatına girmeden, kendinden emin bir şekilde, yaşadıkları ülkelerde temel hak ve hürriyetlerini korumanın yollarını araştırmalı, özellikle gençlerimizin dinî ve kültürel hassasiyetler noktasındaki ayırt edici değerlerimizin farkına varmalarına önem verilmelidir. Başta camilerimiz olmak üzere müslümanların Amerika’da kurmuş olduğu tüm kurumlar insanlarla sağlıklı temasların gerçekleştirildiği, İslâm’ın bilgi ve hikmetinin insanlarla buluşturulduğu moral merkezler haline getirilmelidir. Amerika’da Diyanet merkezinin en çok ihtiyaç duyulan bir zaman diliminde devreye girmesi de İslamofobik risklere maruz müslüman toplum açısından büyük bir şans olmuştur.

Müslümanlar kurban söylemi ve hissiyatına girmeden, kendinden emin bir şekilde, yaşadıkları ülkelerde temel hak ve hürriyetlerini korumanın yollarını araştırmalı, özellikle gençlerimizin dinî ve kültürel hassasiyetler noktasındaki ayırt edici değerlerimizin farkına varmalarına önem verilmelidir.